

Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci

Radni dokumenti i priručnici

POSTUPAK S NELEGITIMNIM RADOVIMA OBJAVLJENIM U ČASOPISIMA REFERISANIM U SRPSKOM CITATNOM INDEKSU

U Srpskom citatnom indeksu (SCIndeks) kao izvoru namenjenom, pored ostalog, i vrednovanju na osnovu citiranosti, ne može biti nelegitimnih citata, pa tako ni nelegitimnih radova. Pošto se takvi radovi ne mogu ignorisati, prikrivati, niti izostavljati iz korpusa za prebrojavanje citata, oni se moraju ispraviti ili povući/opozvati. Ispravljanje i povlačenje radova u isključivoj je nadležnosti uredništava indeksiranih časopisa.

Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci (CEON), kao izdavač SCIndeksa, štiti njegov integritet, i to na taj način što *suspenduje*, tj. privremeno isključi svaki časopis koji sadrži radove čiji legitimitet ospori. Časopis koji otkloni razloge koji su doveli do suspenzije nastavlja da se indeksira. U protivnom, *isključuje se* sa popisa časopisa referisanih u SCIndeksu, a u okviru Bibliometrijskog izveštaja o časopisima (BIČ) nastavlja da se vrednuje kao nekategorisani časopis.

- (1) Nelegitimnima se smatraju radovi u kojima je došlo do povreda publicističko-etičkih normi određenih razmera i oblika (plagiranje, fabrikovanje, falsifikovanje, manipulativno citiranje i sl.), što se utvrđuje primenom odgovarajućih procedura, metoda i kriterijuma izvedenih iz međunarodnih publicističkih standarda i uputstava Komiteta za etiku publikovanja (COPE) čiji je CEON član.
- (2) Legitimnost radova u bazi SCIndeks ispituje se u postupku obrade, a sistematski jednom godišnje prilikom pripreme za izradu godišnjeg izdanja BIČ-a.
- (3) Radovi čija je legitimnost po oceni CEON-a sporna prijavljuju se uredništvima časopisa s pozivom da ih ona verifikuju i po potrebi koriguju ili povuku. Uredništvima se u određenoj

formi (tabelarni pregled ili posebna veb aplikacija) naznačavaju manjkavosti koje po oceni CEON-a radove čine spornima.

- (4) Uredništva su dužna da za osporene radove koje verifikuju objave ispravke ili opozive. Autori ispravki/opoziva mogu biti autori radova ili uredništvo, što zavisi od toga ko je odgovaran za učinjeni propust. Ako se autori ogluše o poziv uredništva da koriguju/povuku rad za koji se pokaže da njihovom krivnjom nije legitiman, tu obavezu mora da ispuni uredništvo. U slučajevima grube povrede publicističko-etičkih normi od strane autora, obaveza je uredništva da protiv autora preduzme određene sankcije koje svakako obuhvataju prekid saradnje (na određeno vreme), a po potrebi i alarmiranje afilijativne organizacije autora.
- (5) Objavlivanjem ispravki i opoziva primarni radovi se ne uklanjaju iz SCIndeksa, već se samo vidno označavaju (RETRACTED). Na isti način se označavaju i radovi za koje je objavljena revizija (REVISED). Između primarnih radova i njihovih ispravki, opoziva ili revizija uspostavlja se veza (link), kako bi korisnici mogli da se obaveste o tome ko ih je, zašto i u kom delu proglasio nevažećim.
- (6) Ispravke/opozivi se objavljuju u formi zasebnih *punovažnih radova*, i to za svaki od spornih radova ponaosob.
- (7) Časopisi kojima se dostavi poziv za verifikaciju automatski se (privremeno) suspenduju u SCIndeksu, tj. prestaju da se ažuriraju unosom novoobjavljenih radova do ispunjenja obaveza uredništva.
- (8) Časopisi čija uredništva verifikuju osporene radove i izveste CEON o merama koje će preduzeti nastavljaju da se redovno indeksiraju. Jedna od mera može biti i odluka uredništva da su osporeni radovi legitimni i da ne zahtevaju ispravku ili opoziv. CEON će takvu odluku prihvatiti, pod uslovom da ona nije u direktnoj suprotnosti sa međunarodnim (COPE) publicističko-etičkim normama.
- (9) Indeksiranje se neće nastaviti, tj. časopis će biti (trajno) isključen iz SCIndeksa u slučajevima:
 - a) kada Uredništvo odbije da verifikuje radove osporene od strane CEON-a;
 - b) ne ispuni obaveze koje je preuzelo, odnosno najavilo nakon verifikacije radova, npr. da će objaviti opoziv;
 - c) ako je evidentno samo odgovorno za težu povredu publicističko-etičkih normi.

U donošenju odluka o isključenju CEON se pridržava standarda COPE i prakse izdavača baza WoS i Scopus, čija upotreba je ozvaničena u nauci Srbije.

- (10) Isključeni časopis nastavlja da se vrednuje u okviru BIČ-a, s tim da se ne kategorizuje, niti se za njega računaju bibliometrijski pokazatelji. Citati ostvareni u isključenim časopisima

prestaju da se uvažavaju u postupku utvrđivanja citiranosti autora, organizacija i (drugih) časopisa.

(11) U skladu s obavezama iz članstava u COPE-u CEON zadržava pravo da o grubim povredama publicističko-etičkih normi za koje je odgovorno uredništvo izvesti vlasnika, odnosno izdavača i finansijera časopisa, kao i ministarstvo nadležno za kategorizaciju časopisa, a o takvim povredama od strane autora njihovu afilijativnu organizaciju.

Legitimno razrešenje osporenih radova u SCIndeksu uspostavlja se objavljivanjem jednog od sledećih *standardnih* tipova radova: 1. ispravke (eng. *correction*), 2. eratum (erratum), 3. ispravke sa dodatkom (eng. *correction and addition*) ili 4. opoziva (*retraction*). Isti nazivi se koriste za uredničku klasifikaciju tipa dokumenta.

(1) *Ispravka* je zaseban rad u kome autor(i) rada iz različitih razloga unose neophodne izmene u prethodno objavljeni (primarni) rad. Ispravka obuhvata:

- a) naslov, koji treba da počne sa "Ispravka:", odnosno "Correction:", nakon čega sledi puni naslov ispravljenog rada i pun bibliografski opis, npr. *Correction: Levy risk model with two-sided jumps and a barrier dividend strategy (vol. 50, p. 280, 2012)*; naslov ispravke zajedno s početnom stranicom mora se navesti u sadržaju sveske u kojoj se ispravka objavljuje;
- b) autora, odnosno autore ispravke i njihove afilijacije;
- c) zaseban (u odnosu na primarni rad različit) DOI, ako je časopis uključen u Crossref sistem;
- d) sažetke rada-ispravke na srpskom i engleskom jeziku, obično sasvim kratke (u jednoj do dve rečenice), s opisom razloga za objavljivanje ispravke;
- e) sam rad u užem smislu, tj. tekst ispravke, u kome se:
 - i. navodi ko je grešku otkrio (autor(i), uredništvo, neko treći) i, eventualno, izražava zahvalnost onome ko je pomogao u otkrivanju greške, kao i žaljenje zbog njenog nastanka.
 - ii. konstatuje na koji način je greška nastala, npr. omaškom u obradi, administrativnom greškom, i sl.;
 - iii. detaljno i precizno navode delovi (rečenica, pasus, referenca, brojka, tabela, formula, itd.) koji se u primarnom radu menjaju ("brišu", odnosno "prestaju da važe"), kao i to čime se ti delovi eventualno zamenjuju;

- (2) *Ispravka sa dodatkom* je zaseban rad u kome autor(i) rada iz različitih razloga unose neophodne izmene u prethodno objavljeni (primarni) rad, ali i dopunjuju sadržajem koji u primarnom radu nije postojao. Ako dodatak značajno utiče na rezultate i zaključke rada ispravka ove vrste se podvrgava recenziji na isti način kao i primarni rad.
- (3) *Eratum* je zaseban rad koji se od ispravke razlikuje samo po tome što ga objavljuje uredništvo, a ne autor(i) rada, pošto je ono i odgovorno za propust koji izmenu čini neophodnom. U dokumentu ove vrste uredništvo kao autor rada se ili navodi ili podrazumeva. U svemu ostalom eratum se ne razlikuje od ispravke.
- (4) *Opoziv* je zaseban rad kojim se neki prethodno objavljen rad proglašava nevažećim. Autori opoziva mogu da budu autor(i) osporenog rada, uredništvo ili oboje, dogovorno. Opoziv je po pravilu rezultat naknadno utvrđenih metodoloških propusta, spornih nalaza ili povreda akademskih etičkih načela. Opozvani rad se može ponovno objaviti u izmenjenom obliku. Ponovno objavljeni rad označava se kao "revidirani rad" (revised paper). Između revizije i prethodećih radova (primarnog rada i opoziva) u SCIndeksu se takođe uspostavljaju veze (linkovi).

Dokumenti kojima se legitimnost radova pokušava uspostaviti na *nestandardan način*, npr. objavljivanjem nepotpunih, nenaslovljenih, neklasifikovanih i u sadržaju nenavedenih uredničkih napomena ne unose se u SCIndeks. Samim tim, izostaje osnov za valjano razrešenje statusa spornih radova u bazi. Usled toga uslovi za ponovno indeksiranje suspendovanog časopisa ne mogu se smatrati ispunjenima.